

Portrett

Solveig Horne, minister med blå-blått
blikk på norsk integrasjon

Nyhet

Dödsfallen i jobbet minskar

Leder

Leder: Hvem kan komme og hvem skal
få bli og hvem skal få vinne et verdig liv?

Nyhet

Udspil klar til ny dansk
beskæftigelsespolitik

11. Februar 2014

Nyhetsbrev fra Arbeidsliv i Norden 1/2014

Nyhetsbrev fra Arbeidsliv i Norden 1/2014

Tema: Nye grep for bedre integrasjon

Finansiert
av Nordisk
ministerråd

ARBEIDSLIV I NORDEN

Arbeidsforskningsinstituttet
OsloMet - storbyuniversitetet
Postboks 4 St. Olavs plass, 0130 Oslo

UTGIVER

Arbeidsforskningsinstituttet
På oppdrag fra Nordisk ministerråd

ANSVARLIG REDAKTØR

Björn Lindahl

EMAIL

ainredaksjon@gmail.com

WEB

www.arbeidslivinorden.org

Nyhetsbrevet utgis i en e-postutgave,
som kan bestilles gratis fra
www.arbeidslivinorden.org

ISSN 0809-9456 tildelt: Arbeidsliv i
Norden (online)

Innhold

Leder: Hvem kan komme og hvem skal få bli og hvem skal få vinne et verdig liv?	3
En minister besøker Möjligheternas kontor och Möjligheternas plats	4
Finland lær sig vad invandring är	8
"Alla polacker drömmer om ett fast jobb i Norge" ..	10
Positiva fördomar gynnar isländska invandrare ..	12
Arbetet viktigast i alla nordiska ländernas integrationspolitik	14
Solveig Horne, minister med blå-blått blikk på norsk integrasjon	18
Udspil klar til ny dansk beskæftigelsespolitik	22
Dödsfallen i jobbet minskar	24
Skærpet dansk fokus på arbejdsmiljø	25
Direkte fra Nuuk: På tålt ophold	27

Leder: Hvem kan komme og hvem skal få bli og hvem skal få vinne et verdig liv?

Sverige holder fanen høyt for en raus og åpen innvandringspolitikk. Her blir forskjellene i Norden tydelige. Integrasjonsminister Erik Ullenhag skiller seg ut når han i «Arbeidsliv i Norden» advarer mot en utvikling han mener å se i flere europeiske land, at innvandreriendtlige partier vokser, og det politiske kartet flyttes mot en strengere og mer innvandrerkritisk holdning. Men flere vil ta nye grep for bedre integrasjon.

LEDER
11.02.2014
AV BERIT KVAM

Nåløyet er trangt. Selv de som slipper inn kan vanskelig stille på likt med andre innbyggere når de ikke snakker språket og ikke har kontaktnettet i orden. Det er det integrasjonspolitikken skal bidra til: En mulighet til å skape seg et verdig liv i et nytt land. Resultatet må bygge på en gjensidig prosess. Erik Ullenhag vil jobbe for et nytt svensk «vi».

for eksempel polakker i Norge. Men nye grep for bedre integrasjon, gjelder i mindre grad for arbeidsvandrere. Det er kanskje den største utfordringen, at markedet alene skal bestemme.

Også i Norge preger temaet integrasjon og innvandring debatten. Her har den nye blå-blå regjeringen utgått fra Høyre og Fremskrittspartiet, satt som ett av sine hovedmål å stramme inn asyl- og innvandringspolitikken. Færre skal få innpass, og de som ikke får opphold skal sendes hurtig ut av landet. Regjeringen har laget en egen avtale med støttepartiene i Stortinget for nettopp å sikre en sånn utvikling. Penger spart i asylmottak skal brukes på bedre integrering av folk som får opphold. Her står arbeid og bolig sentralt, men nøkkelen til god integrering er språket, sier inkluderingsminister Solveig Horne i Portrett. Få er uenige i det. Spørsmålet er som hun selv peker på om opplæringen er god nok, og hvem som skal få tilgang til den.

I vår oppsummerende artikkel om arbeidets betydning i integrasjonspolitikken i Nordiske land siterer vi OECDs statistikk. Den viser at Finland ligger nesten på bunn i Norden når det gjelder tallet på innvandrere. Men også her står integrasjon i fokus. Finske Tarja Filatov, tidligere arbeidsminister og nå leder for arbeids- og sosialkomiteen i Riksdagen, snakker varmt om grep som er tatt for bedre integrasjon i Finland, men etterlyser fortgang i avgjørelsen om folk får bli eller ikke bli i landet.

Hvem kan komme og hvem skal ikke få bli? Det har egentlig mindre å si. Det er den frie flyten av arbeidskraft i et Europa i krise som utgjør de store tallene, også til Norden. Det er folk som drives av drømmen om en fast jobb og trygt liv,

Bashar Tancro Hussein i mitten, berättar om verksamheten på Möjligheternas plats för Erik Ullenhag till vänster.

En minister besöker Möjligheternas kontor och Möjligheternas plats

- Det angelägna är att lyckas skapa en vi-känsla för alla som bor i Sverige och som ser en framtid här. Vill du leva här ska du också ha en framtid här, men då finns det saker som måste falla på plats och det handlar om jobb, språk och trygghet, säger Sveriges integrationsminister Erik Ullenhag

TEMA

11.02.2014

TEXT: GUNHILD WALLIN, FOTO: ANETTE ANDERSSON

- Vad skulle du vilja göra om du fick bestämma? frågar Erik Ullenhag barn efter barn som flockats runt honom på SiS, Sollentunas international School.

De härstammar från många av världens länder och döljer vare sig sin förtjusning eller nyfikenhet över att en minister kommer på besök till deras skola. Visserligen vet inte riktigt alla vad en minister gör, men Erik Ullenhag tar i hand, häl-

sar, ställer frågor och förklarar. Med lätthet rör han sig i hopen av pratande och skrattande barn.

Han är på en dags besök i Sollentuna, en kommun med 57 000 invånare som ligger strax utanför Stockholm. Hit har han åkt för att möta människor och lära av hur de jobbar med integration och löser frågor som handlar om utanförskap, jobb, språk och trygghet. Dagen är grå och lika färglös som de miljonprogramhus som kallas Malmvägen och som tidvis varit lika illa beryktade som Stockholmsförorterna Tensta och Rinkeby eller likartade områden i Malmö och Göteborg. Erik Ullenhag åker regelbundet ut och lyssnar till människor som arbetar i problemtyngda områden.

- Jag får en bild av vad som fungerar och ibland också nya idéer man kan göra verklighet av. Ibland är bilderna ganska likartade, till exempel problem som rör samarbetet mellan kommunen och Arbetsförmedlingen. Jag får också ett kontaktnät och kan jämföra olika delar av Sverige, säger Erik Ullenhag.

Var man föds handlar om tur

Grundinställning slås fast redan i början av dagen. Erik Ullenhag håller inledningstal till en stor konferens om ensamstående flyktningbarn som samlat 400 deltagare från hela landet. Allt fler ensamma barn mellan 13 och 17 år kommer till Sverige. Förra året sökte 4000 asyl, de flesta av dem pojkar.

- Att vara född i Sverige handlar om att ha haft tur. Därför är det en mellanmännisklig skyldighet att inse det och att hjälpa dem som inte har haft samma tur, utan fötts i ofrihet och fattigdom, till trygghet och utveckling, säger Erik Ullenhag.

Han vill att Sverige ska vara ett öppet land och varnar för utvecklingen i Europa, som blir allt mer främlingsfientlig och stängd. Han hämtar exempel från ett möte med en BBC-journalist som sa "Du välkomnar flyktingar och arbetskraftsinvandrare. Det skulle ingen brittisk politiker kunna säga". Han skildrar också risken med att främlingsfientliga partier kommer in i nationella parlament och de mer etablerade partierna börjar låna värderingar av dem för att gå invandrarkritiska medborgare till mötes. Effekten – synlig i flera länder – blir att de invandrarfientliga partierna växer samtidigt som den politiska kartan flyttas närmare en mer stängd och invandrarkritisk hållning. Erik Ullenhag tillägger att vi måste bestämma vilken kontinent vi vill ha – stängd eller medmännisklig? Att ta emot flyktingar och arbetskraftsinvan-

drare gör oss dessutom på alla sätt rikare – dels rent ekonomiskt men också genom de impulser och den kunskap de som flyttar till Sverige för med sig.

Integrationen tar tid

Därmed inte sagt att integration är lätt, det visade till exempel förra årets upplopp i Stockholmsförorten Husby, där brinnande bilar kablades ut över en hel värld.

Malmvägen i Sollentuna är inte lika känt, men har dragits med samma problem och det gick till och med så långt att Turebergsskolan, som låg mitt i området, stängdes och revs efter ett antal skadegörelser.

Det tar också lång tid för utrikesfödda att etablera sig på arbetsmarknaden, även om det nyligen presenterades siffror som visade att 185 000 av de 260 000 nya jobb som skapats sedan 2006 gått till utrikes födda. Men samtidigt visar undersökningar att den som heter till exempel Muhammed har betydligt svårare att få jobb än den som heter Kalle, även om meriterna är exakt de samma.

Arbetslösheten är också betydligt högre för människor med utländsk bakgrund och unga avslutar oftare sin utbildning med ofullständiga betyg. Generellt har hatbrott minskat sedan 2008. Men en rapport som publicerades i veckan visar att personer med afrikansk bakgrund är betydligt mer utsatta för diskriminering och hatbrott i Sverige än andra invandrargrupper. De utsätts för verbala kränkningar, stängs ute från olika saker och diskrimineras i arbetslivet. Många afrosvenskar avstår dessutom att göra anmälningar eftersom de saknar förtroende för poliser och myndigheter.

Så hur kommer man till rätta med problematiken? Vilka åtgärder fungerar i arbetet med att skapa ett vi? Hur bryter man myndighetsförakt och väcker framtidstro?

Det viktiga lyssnandet

- Man måste möta människor där de är och ta reda på vad de vill själva. Men vi tar heller inte över folks problem utan säger "vad kan du göra ändå?", berättar Annika Nordgren.

Hon arbetar på Möjligheternas kontor – en verksamhet som startades 1 april 2013 av kommunens utbildnings- och arbetsmarknadskontor. Den riktar sig till arbetslösa från 16 år och uppåt, som behöver stöd att finna egen försörjning.

Tillsammans med kollegan Abdulkadir Bulhan möter hon ungdomar för samtal om framtiden. Vad kunde de innan de kom till Sverige? Vad är de bra på? Vilka steg behöver de ta för att kunna konkurrera med andra? Att vaska fram deras kunskap och lust, det som passar ju dem, och se till att de får rätt kontakter för att gå vidare är huvuduppgiften och till sin hjälp har de ett antal coacher. En fördel de nämner är att varken bedriver myndighetsutövning eller använder tiden till paperstygnd administration. Under det knappa år de har varit verksamma har de mött närmare 400 personer och har idag 129 avslutade "ärenden". Av dem har 39 personer gått till jobb och fjorton till studier.

Erik Ullenhag sätter sig i en 17-årig muslimsk killes situation– kanske med betyg i tre ämnen, erfarenhet av diskriminering och en känsla av "jag orkar inte". Vad säger de på Möjligheternas kontor till honom då?

- Byt mentalitet! Vad tycker du själv att du är värd? Passera de okunniga och tenta upp dina betyg. Vi samarbetar med Kunskapsparken som finns här och kan sätta in studiemotiverande insatser, säger Abdulkadir Bulhan.

Bryt bekvämlighetszonen

Han är själv uppvuxen på Malmvägen och var inte särskilt studiemotiverad, men betygen var bra att han gick gymnasiet inne i Stockholm. Hans far blev så stolt över hans studentexamen att han själv tog betygen i näven och åkte till universitetet för att se till att sonen blev inskriven. Abdulkadir Bulhan, liksom flera av de unga vi möter, pratar om betydelsen av att bryta "comfort" zonen. Det vill säga vikten av att ungdomarna ser något mer än sitt område och de förebilder och villkor som kan råda där. Det kan till exempel ske

genom utbildning, resor, jobb i andra områden och i skilda verksamheter. Rivningen av Turebergsskolan kan på det sättet ha betytt att många elever från Malmvägen tvingades bryta denna bekvämlighetszon. På Möjligheternas kontor ordnade de också i somras jobb för många av ungdomarna. Tidiga insatser är A och O, konstaterar både Abdulkadir Bulhan och Annika Nordgren.

- Utmaningen är att det i området finns onda krafter och att det finns ett myndighetsförakt. Många ser heller inte möjligheterna att studera vidare, utan konkurrerar om samma ströjobb som alla kämpar om istället för att plugga och hamna i en bättre konkurrenssituation, säger Abdulkadir Bulhan.

I området finns inte bara Möjligheternas kontor, utan också Möjligheternas plats. En ideell förening skapad av ungdomar från området för ungdomar. Syftet är att motverka destruktivitet och minska utanförskap. De ordnar aktiviteter, nattvandrar och arrangerar föreläsningar som berör ungdomarna. I somras lyckades de ordna fjorton sommarjobb till ungdomar i området, där de genomförde verkliga rekryteringsprocesser, som bland annat innebar att de unga fick skriva personliga brev, sina CV:n och komma på intervju.

Ombyta roller

Erik Ullenhag lyssnar, ställer frågor – en av dem är "Om ni skulle sitta i regeringen– vad ni besluta om eller förändra då?"

- Hjälpa ungdomarna med arbetslösheten, bedriva mer uppsökande verksamhet och motverka att ungdomar bara hänger utan att ha något att göra, summerar Anam Islam och Akan Yetke.

- Få till stånd ett fungerande samarbete mellan myndigheter och de människor som har ingångar i de här områdena. Tidiga insatser är viktigt och en bra skola, även om det är det som händer utanför skolan som ofta är avgörande. Man måste också få myndigheterna att ta diskrimineringen på allvar, säger Bashar Tancro Hussein, ordförande i Möjligheternas plats och coach på kurdiska och engelska.

Erik Ullenhag väcker också frågan om hur man kan beskriva diskriminering. Finns risk att själva beskrivningen av dess omfattning blir självuppfyllande?

- Problemet finns men tycker du synd om dig själv för det, så förstärker du den bara. Den finns men man kan ta sig igenom det, säger Abdulkadir Bulhan.

Studiebesöken är slut och Erik Ullenhag har bråttom till ett annat möte. Han summerar dagen.

- Det positiva är den framtidstro som ändå finns, att unga människor pekar på att om man får hjälp och får utbilda sig så når man snabbt resultat. Det som bekymrar mig är att tillgången till narkotika verkar ha ökat och vad det innebär för människor och för kriminaliteten som följer i dess spår. Den stora frågan handlar om trygghet. Man kanske får ta det med en nypa salt men ett av barnen på skolan svarade på min fråga om att förändra att "Jag vill ha bort pistolerna". Det säger du ju inte överallt i Sverige, säger Erik Ullenhag.

Finland lär sig vad invandring är

Finland har haft längre tid än andra nordiska länder för att anpassa sin arbetsmarknad till invandringen. Mer än tio år har förflutit sedan dåvarande arbetsministern Tarja Filatov (SDP) kallade nordiska experter på integrering till ett möte utanför Helsingfors.

TEMA

11.02.2014

TEXT: CARL-GUSTAV LINDÉN

- Vi vill lära oss av de nordiska länder som har längre erfarenhet, sade hon då hösten 2001.

Då talade alla om den kommande bristen på arbetskraft och behovet av att konkurrera med andra länder om de mest kompetenta personerna. Med den ekonomiska krisen som slog till hösten 2008 har diskussionen kantrat över åt andra hållet. När AIN år 2010 skrev om integrationsfrågan i Finland gick den nationella politiska debatten ut på att den höga arbetslösheten driver fram krav på ändrad invandringspolitik.

Konjunkturen

Diskussionen är alltså beroende av de ekonomiska konjunkturen. Ändå utgör invandrarna i Finland en relativt liten del av befolkningen, bara cirka 4 procent, och trots det är arbetslösheten högre än i Sverige med sina 14 procent invandrare. Samtidigt är också arbetslösheten bland invandrare i Finland väldigt hög, över 21 procent. Det är mest i Norden. Det verkar alltså gå att kombinera en större andel invandrare med lägre arbetslöshet.

AIN träffade Tarja Filatov i riksdagen. Hon var arbetsminister i tre regeringar 2000-2007, för att gå igenom vad som hänt i Finland vad gäller integration. Nu är hon ordförande

för arbetslivs- och jämställdhetsutskottet. Bland de andra uppdragen finns även posten som ordförande i delegationen för romska ärenden. Den arbetar med att utveckla samarbetet mellan romer och myndigheter samt att understöda arbetet mot diskriminering och för jämlikhet.

Socialdemokraterna har, pådrivna av facket, haft en återhållsam linje vad gäller invandring av arbetskraft.

- Det har funnits överoptimistiska bedömningar av hur många som behövs.

Brist i vissa branscher

Filatov säger att det finns branscher där inflyttning krävs för att täcka bristen på arbetskraft, framför allt inom vårdsektorn. Samtidigt finns andra områden där det inte råder brist på arbetskraft.

- De invandrare som finns i Finland duger inte för arbetsgivarna utan de kräver fler invandrare.”

Företagen vill enligt henne få in utlänningar för att de ger dem en möjlighet att spara kostnader med hjälp av lägre löner och förmåner via olika former av hyresavtal och kedjor av underleverantörer. Detta gäller framför allt byggnadsbranschen.

Och diskriminering förekommer fortfarande.

Ett problem är enligt henne att arbetsgivarna lyckats trycka ner lönerna till en så låg nivå där det är svårt att överleva på utkomsten. Därför borde arbetet omorganiseras så att folk är effektivare och kan göra rätt för bättre löner. Tyvärr är det enligt Filatov invandrarna som anklagas för att villkoren försämrats, inte arbetsgivarna.

Hon anser ändå att Finland har mycket att lära andra. Språkundervisning för invandrare har varit en stor framgång, likaså åtgärderna för att undvika social dumpning på arbetsmarknaden.

Föregångare

På flera punkter har Finland varit en föregångare, säger hon. Lagen om beställaransvar förutsätter att företag som gör avtal med underleverantör bland annat måste försäkra sig om att skatter, pensions- och olycksfallsförsäkringar är i skick. Dessutom ska löner betalas till bankkonto för att minska möjligheterna till svartjobb. Dessutom måste alla butiker och tjänsteleverantörer ge sina kunder ett kvitto för att hindra den gråa ekonomin att breda ut sig. Informationsutbytet mellan olika myndigheter, som skattebyråer och andra, har dessutom visat sig vara ett effektivt sätt att komma åt fusk.

Tarja Filatov marknadsför också gärna det integrationsarbete mellan kommunal och statliga myndigheter som sker på lokal nivå med språkstudier och arbetspraktik, tyvärr med allt krympande ekonomiska resurser. Och hon riktar även kritik mot hanteringen av asylsökande som tvin-

gas gå sysselsatta i långa perioder i väntan på besked om de får stanna eller inte.

Finland har gått in för att alla som jobbar på byggarbetsplatser ska ha ett personkort med skattenummer på synlig plats. Från EU-håll har det riktats kritik mot Finland med argumentet att reglerna inte är samstämmiga med direktiven om personlig integritet.

- Jag tror att vi kan säkra systemet, säger Filatov.

Det är ett rättvist arbetsliv som står i fokus för socialdemokraterna. Tarja Filatov är till exempel nöjd med att övervakningen av utländsk arbetskraft skärps igen så att polisen kan vara med när arbetsplatserna kontrolleras eftersom ingen annan får ta fast folk som försöker fly undan inspektörerna.

Populism

Finland har på senare år fått sin beskärda del av rasism och påhopp på invandrare. Trots att populistpartiet Sannfinländarna gjort mer eller mindre seriösa försök att rensa ut rasistiska politiker har ett nytt sätt att tala om invandrare spritt sig. Även om attityderna gentemot invandrare överlag fortfarande är positiva i ett europeiskt perspektiv anser Tarja Filatov att befolkningen precis som i andra länder verkar vara tudelad. De unga har en internationell syn: de studerar oftast minst en period i något annat land och de har vänner i utlandet. Men det finns också folk som är rasister redan i unga år, med islamfobi och hat mot mångkultur som drivande kraft. Hon vet att det finns forskare som inte vågar uttala sig i offentligheten av rädsla för fysiskt våld.

- Jag upplever det också som politiker. För tio år sedan kanske man fick ett nazistkort i posten efter att man uttalat sig. Nu är eposten hullen om buller och man vill inte svara i telefon på ett par dagar.

De första flyktningarna kom från Chile och Vietnam på 1970-talet. Men det var först på 1990-talet när nya grupper började dyka upp, som ryska medborgare av finsk härkomst eller somalier. EU-medlemskapet 1995 har så småningom öppnat upp gränserna för arbetssökande från större delen av Europa. Precis som i de övriga nordiska länderna har många unga från de sydliga delarna av kontinenten sökt sig till Finland i jakten på jobb.

De borde enligt Tarja Filatov vara viktigt att folk har klart för sig vilken invandring det handlar om: folk från andra EU-länder som har rätt att röra sig fritt, folk från länder utanför EU eller flyktingar. Den diskussionen måste Finland fortfarande gå igenom.

"Alla polacker drömmer om ett fast jobb i Norge"

Den stora tillströmningen av arbetskraft från de forna östeuropeiska länderna till Norden och framför allt Norge, kräver ett integrationsarbete som också innefattar arbetskraftsinvandrare, säger norsk forskare.

TEMA

11.02.2014

TEXT: GUNHILD WALLIN

- Om vi vill ha ett hållbart arbetsliv och välfärdssystem i Norden behöver man arbeta med integration inte bara för flyktingar utan också för arbetskraftsinvandrare, inte minst vad gäller språk, säger Jon Horgen Friberg, vid norska forskningsinstitutet FAFO

Han är, tillsammans med kollegan Line Eldring, redaktör och huvudförfattare för rapporten "Labour migrants from Central and Eastern Europe in the Nordic Countries", som presenterades på den nordiska konferensen om ett inkluderande arbetsliv med fokus på utrikes födda, som hölls i Stockholm den 28 november förra året. Där visar de, tillsammans med forskningskolleger i Polen och de andra nordiska länderna, hur arbetskraften har rört sig från de gamla östeuropeiska länderna till Norden sedan EU:s utvidgning 2004.

De har tittat på vilka som kommer, hur de inkluderas i de arbetsmarknadsstrukturer som finns och hur skyddade de är från exploatering. En annan fråga är hur arbetskraftsinvandringen integreras i de samhällen där de arbetar? Arbetet ses ju ofta som det viktigaste för att integreras, men räcker det eller krävs det andra insatser? Och vill för övrigt de polska arbetarna bli integrerade eller är de på tillfälligt besök? Det varierar, men ett är säkert. De vill ha tryggare arbetsvillkor och bättre villkor.

- Jag har intervjuat hundratals polacker och jag har aldrig träffat någon som inte drömmer om ett fast arbete i Norge, säger Jon Horgen Friberg.

Jobb i utlandet på hemlandets språk

En av de stora utmaningarna i de nordiska länderna är att integrera invandrare på arbetsmarknaden. Språk och kvalifikationer sägs vara viktiga hörnstenar och många integrationsprojekt tar utgångspunkt just i detta. Men arbetskraftsinvandringen visar ett annat mönster. Hundratusentals människor har kommit rakt in på de nordiska arbetsmarknaderna utan att kunna värdlandets språk. Det handlar

framför allt om en arbetskraftsinvandring som skett efter EU-utvidgningen 2004 och som mellan åren 2004 och 2011 innebar att 330 000 arbetskraftsinvandrare sökte sig till de nordiska länderna, framför allt Norge. Inkluderas de som kommit mera tillfälligt bedöms 600 000 personer ha kommit till Norden under de sju åren.

- Ofta talas ju om att den stora utmaningen vid integration av flyktingar är krav på språk och kvalifikationer, så det är en paradox att flera 100 000 människor klivit rakt in på den norska arbetsmarknaden utan språkkunskaper, säger han.

Olika länder – olika villkor

Framför allt är det polsk arbetskraft som flyttat norr ut i jakten på jobb och de allra flesta har valt Norge, men många har också skaffat jobb i Danmark och på Island. Sverige har inte haft så många arbetskraftsinvandrare som de övriga nordiska länderna, utan invandringen till Sverige domineras framför allt av asylsökande. I rapporten har man därför valt att, i samarbete med forskningsinstitutioner i Polen och övriga nordiska länder, att koncentrera studierna av polsk arbetskraftsinvandring till de tre huvudstäderna Oslo, Köpenhamn och Reykjavik. Vilka är det som kommer, vad gör de och vilka villkor lever de under? Och hur ser skillnaderna ut?

I både Oslo och Köpenhamn finns de polska arbetarna på olika segment av arbetsmarknaden där osäkra anställningar, tillfälliga arbeten, underleverantörsjobb och hushållstjänster fungerar som drivkrafter för låga löner och dåliga arbetsvillkor. I Oslo är de som arbetar hos underleverantörer särskilt utsatta för låglönedumping, medan de med osäkra arbetsförhållanden är mest känsliga för utnyttjande och dåliga arbetsförhållanden. Visserligen har det i Norge på senare tid skapats nya regler för att förhindra social dumping, men ännu finns luckor i tryggheten för de polska arbetare som söker sig till Norge. I Danmark är arbetsmarknaden något mer kollektivavtalsreglerad än i Norge, vilket förklarar att villkoren är något bättre, men också där skiljer sig gästarbetarens

villkor från den inhemske arbetstagarens. Utvecklingen på Island är annorlunda. Där placeras de polska arbetarna in i systemet, men hamnar längst ner i de avtalssystem som gäller. Det innebär att de på Island tjänar betydligt sämre än om de jobbar i Oslo eller Köpenhamn, men att de å andra sidan har större trygghet.

I Norge får man mest betalt

Förklaringarna till att så många polska arbetstagare sökt sig till Norge beror på att det inom framför allt byggbransch och industri har funnits en strukturell brist på arbetskraft. Det har handlat om jobb med låg status och dåliga löner som i liten utsträckning lockat inhemska arbetstagare. Norge var också relativt opåverkad av den ekonomiska krisen 2008, vilken innebar att det fanns jobb i en för övrigt drabbad värld.

- Det har varit en efterfrågestyrd migration där arbetsgivarna har lagt jobben till rätta genom polska arbetsledare och grupper, säger Jon Horgen Friberg.

De polacker som kommer till Köpenhamn är ofta unga, medan de som väljer Norge eller Island är äldre, i Norge är den genomsnittlige polske arbetaren 36 år. Till Island kommer oftare hela familjer, medan det till Norge till en början kom fler män som lämnade sina familjer kvar i Polen. Utvecklingen visar att den som stannar mer än ett år tenderar att bli kvar och man ser nu att fler kvinnor och barn ansluter sig till sina män. I längden blir det helt enkelt för stor påfrestning att leva på skilda håll. De flesta som kommer till Norge är utbildade. 62 procent har yrkesutbildning medan bara 17 procent har högskoleutbildning.

- Många är kompetenta arbetstagare men de kan inte norska och används därför som en flexibel buffert på arbetsmarknaden. Det betyder att de blir väldigt sårbara och att de har en väldigt svag ställning på arbetsmarknaden., säger Jon Horgen Friberg.

En tudelad arbetsmarknad

De många östeuropeiska arbetstagarna har inneburit delade strukturer på den norska arbetsmarknaden, hävdar han. Över tid riskerar de att fastna i en sekundär arbetsmarknad som saknar det mesta av vad man brukar räkna som det goda arbetets villkor – att få utvecklas, att ha en god arbetsmiljö, reglerade arbetstider och en trygg anställning. Själva definierar de sig ofta som ett B-lag på den norska arbetsmarknaden och försöker hålla drömmen om ett fast jobb levande.

- Det blir självförstärkande spiraler. Utan språkkunskaper i norska blir det beroende av att arbeta under polska arbetsledare och utvecklas inte vidare, säger han.

Det fanns en idé att de polska arbetstagarna kom på kortare, tillfälliga jobb och att de därmed inte skulle påverka den norska arbetsmarknaden.

- Det är en klassisk historia. Man importerar arbetskraft och så kommer människor istället, säger Jon Horgen Friberg.

När diskussionen om östeuropeiska arbetskraftsinvandrare och deras villkor och löner kommer på tal handlar det ofta om social dumping. En växande klyfta på arbetsmarknaden pressar både välfärdssystemen och arbetsmarknadens institutioner i länder som av tradition varit känsliga för ekonomisk ojämlikhet. Om det går att skaffa fram billig arbetskraft i främmande land förskjuts också maktförhållandena i arbetslivet. Men de som är billig arbetskraft idag, riskerar att hamna i marginaliserade fattigdom på sikt. Därför anser Jon Horgen Friberg att det är viktigt att arbeta också för arbetskraftsinvandrarernas integrering och öka deras möjligheter att få arbeten på den ordinarie arbetsmarknaden och omfattas av de löner och det skydd som regleras där.

- Idén om billig och flexibel arbetskraft är inte hållbar för välfärdssamhället. Integration och social dumping hänger samman och det kan finnas anledning att ställa frågan om vad eller vem man är mest bekymrad för – arbetstagaren som kommer eller institutionerna.

- De med de sämsta villkoren, som låg lön och svag ställning på arbetsmarknaden, har svårast att integreras och att få till ett normalt liv. Men det är lite fokus på det och det finns till exempel ingen officiell ambition varken hos arbetsgivare eller hos politiker att skapa system som underlättar språkundervisning för arbetskraftsinvandrare, säger Jon Horgen Friberg.

Steingrímur Ólafsson tillsammans med sonen Ingólfur Hersir, frun Marín Hrafnisdóttir och dottern Hrafnhildur i Norge. Privat foto.

Positiva fördomar gynnar isländska invandrare

Det kan vara en fördel att var isländsk för de som söker bostad och arbete i Norge. Islänningarna själva anser att det isländska folkets historiska rötter i Norge ofta ger ett positivt bemötande bland norrmännen. Antropologer anser att islänningarna gynnas i förhållande till andra invandrargrupper i Norge.

TEMA

11.02.2014

TEXT: GUÐRÚN HELGA SIGURÐARDÓTTIR

Antalet islänningar har fördubblats i Norge sedan finanskraschen 2008. Doktoranden Guðbjört Guðjónsdóttir vid Islands universitet undersöker den isländska invandringen till Norge och inställningen till islänningarna jämfört med inställningen till andra invandrare.

I sin antropologiska studie fokuserar Guðbjört Guðjónsdóttir på hur islänningarna anses tillhöra det norska samhället i

motsats till andra folkgrupper och hur de själva jämför sig med folkgrupper från övriga Norden, Europa och länder utanför västvärlden. Hon undersöker också hur islänningarna välkomnas i det norska samhället, vilka tankar de har kring sin invandring till Norge och hur de bemöts, bland annat på arbetsmarknaden i Norge.

Guðbjört Guðjónsdóttir har intervjuat 32 islänningar som flyttat till Norge sedan kraschen och åtta islänningar som är invandrare i Norge sedan tidigare. Hon har också undersökt norsk invandringsdebatt på nätet.

Varmt välkommande

Studien pågår fortfarande men Guðbjört Guðjónsdóttir har redan presenterat preliminära resultat. Hon säger att islänningarna anser sig bli varmt välkomnade i Norge. Islänningarna säger själva att de har ett bra rykte på arbetsmarknaden och att norrmännen tycker att de jobbar hårt.

- Islänningarna får ett positivt bemötande från de norska arbetsgivarna, säger Guðbjört Guðjónsdóttir.

En del av islänningarna anser att det är deras nationalitet som gynnar dem.

Islänningarna bemöts med "positiva fördomar" enligt Guðbjört Guðjónsdóttir. En som deltog i hennes forskning jämförde med ett kortspel där korten har delats ut till islänningarnas fördel. Det beror sedan på individerna hur de använder sig av den fördel de fått i given. Nationaliteten kan alltså vara till fördel.

Guðbjört Guðjónsdóttir redovisar islänningarnas beskrivningar av hur de togs emot i undersökningen. Vissa har fått ett kyligt bemötande men det har förändrats när det blivit klart att de är islänningar, förklarar hon.

Islänningarna har ibland använt sin nationalitet för att underlätta vistelsen i Norge. Islänningar som har bott en längre tid i Norge har gett nya inflyttare rådet att säga att det är islänningar vid bostadssökandet eftersom de anser att det hjälper. Några ser det också som en fördel för att hitta arbete.

- Men många anser också att nationaliteten inte spelar någon roll, speciellt om det är hård konkurrens om jobben, säger Guðbjört Guðjónsdóttir.

Välkommen hem igen!

Steingrímur Ólafsson har bott knappt två år i Stavanger. Under det senaste halvåret har han gått på kurs för att bli materialansvarig på det internationella oljeföretaget Songa Offshores plattformar. Steingrímur Ólafsson har alltid blivit trevligt bemött i Norge.

- Norrmännen har som regel positiva attityder mot oss islänningar. När jag var nyinflyttad i Norge sade de ibland "välkommen hem igen", förklarar Stavangerbon.

Steingrímur Ólafsson anser att det isländska folkets norska ursprung gör det lättare för dem att bosätta sig i Norge än för invandrare från fjärran länder. Han poängterar att islänningarna talar ett språk som liknar norskan, har samma kultur och ett liknande samhällssystem som Norge.

- Det är inget större problem för islänningarna att anpassa sig till det norska samhället, betonar han.

Han tror inte själv att det finns någon diskriminering i Norge eller att islänningarna medvetet skulle utnyttja sin nationalitet. Han poängterar att ivriga medarbetare som betar sig på ett förnuftigt och trevligt sätt alltid blir populära på arbetsplatsen. Och då spelar ursprunget ingen roll.

Inte invandrare

Guðbjört Guðjónsdóttir har undersökt invandringsdebatten på nätet. Hon säger att islänningarna ibland framställs som muslimernas motsats. En nätdebattör kan välkomna islänningarna samtidigt som han/hon betonar sina fördomar gentemot muslimer.

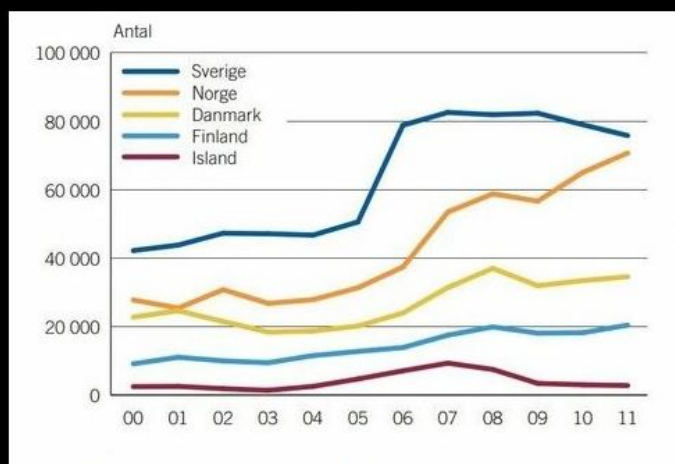
- Nätdebattörer betonar ibland det isländska och det norska folkets släktskap genom kommentarer om att islänningarna bara är norrmän som emigrerat till Island och nu återvänder tillbaka till Norge, säger Guðbjört Guðjónsdóttir.

Men sedan finns det förstås också nätdebattörer som försvarar norska muslimer.

Enligt Guðbjört Guðjónsdóttir betraktas islänningarna inte som invandrare i det norska samhället. Och islänningarna själva anser inte att de kan kallas för invandrare trots att de har flyttat till Norge.

- Det är motsägelsefullt att islänningar som har just anlänt till Norge välkomnas hem igen samtidigt som andra som är födda och uppvuxna i Norge men har invandrarbakgrund ofta inte anses höra hemma i Norge, poängterar hon.

- Det finns alltså en underliggande diskriminering i samhällssystemet, säger Guðbjört Guðjónsdóttir.

Invandring av utrikes födda 2000-2011. Källa: OECD/Nordisk fickfakta. Statistik om integration 2013.

Arbetet viktigast i alla nordiska ländernas integrationspolitik

De nordiska länderna är alla attraktiva mål för både flyktingar och arbetsinvandrare. Men det finns stora skillnader, både vilka grupper som kommer och hur de tas emot. Finland och Island har alltid haft sina säregenheter, men nu ökar skillnaderna också allt snabbare mellan Danmark, Norge och Sverige.

TEMA

11.02.2014

TEXT: BJÖRN LINDAHL

Fram till 1980-talet hade de tre skandinaviska länderna vad forskarna kallar för en multikulturell integrationsmodell. Invandrarna fick själva bestämma var de skulle bosätta sig och det fanns en allmän tilltro till att integrationen skulle ske naturligt. Även om invandringen medförde vissa kostnader, ansågs den bidra positivt till tillväxten.

Integration är en ömsesidig process:

- För att människor skall uppfattas, och själva uppfatta sig, som fullvärdiga medborgare krävs att de får tillgång till vissa

grundläggande resurser som värdesätts i det samhälle där de bor. Genom sociala rättigheter skapas en samhällsgemenskap – en integration – mellan invånarna i en stat, skriver de två forskarna Karin Borevi och Gunnar Myrberg på Malmö Universitet och hänvisar till den definition som den brittiske sociologen Thomas Humphrey Marshall införde 1950.

Integrationsmodellen knakar

I takt med att invandringen ökade, både på grund av yttre händelser, som Jugoslaviens sönderfall och krig i Mel-

lanöstern och allt fler familjeåterföreningar, började integrationsmodellen att knaka.

De nordiska välfärdsstaterna står inför speciella utmaningar när det gäller migration. Detta beskrivs av Grete Brochmann, som ledde den stora norska utredningen om invandringens konsekvenser för välfärdsmodellen, på följande sätt

- Modellen är beroende av ett högt yrkesdeltagande och en relativ lik inkomstfördelning för att upprätthålla ett generöst och universellt välfärdssystem. Samtidigt kan en sammanpressad lönestruktur ge höga trösklar in i arbetslivet och väl utbyggda välfärdsrättigheter kan försvaga incitamenten för att ta betalt arbete.

Både invandring och utvandring påverkar välfärdsmodellens bärkraft. Om kostnaderna vid att finansiera modellen ökar kan det på sikt göra att uppslutningen i befolkningen om hur välfärden ska fördelas och hur universella dessa rättigheter ska vara, påpekar hon.

Migration speciell utmaning i Norden

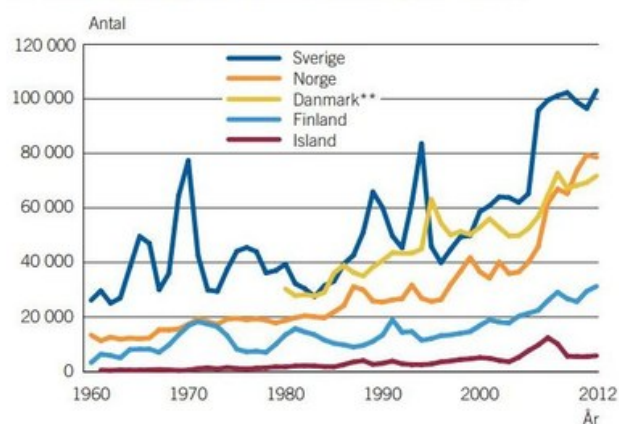
I länder som USA, där invandrarna med dåliga kvalifikationer ändå kan hitta låglönejobb, utmanar inte invandrarna på samma sätt fundamentet i samhällsmodellen. Men invandrarna kan också ha just de kvalifikationer som det land de flyttar till behöver. En hög invandring kan därför vara positivt. Det finns inget facit svar på vilken effekt invandringen har. Allt handlar om vilka grupper som kommer och hur snabbt de integreras.

När politikerna försöker att påverka integrationen har de olika verktyg de kan använda sig av:

- De kan försöka begränsa hur många som kommer till landet och urvalet av invandrare.
- De kan begränsa invandrarnas rätt att bosätta sig var de vill i landet och försöka styra bosättningen så att det sker i områden med behov av arbetskraft.
- Invandrarna kan kvalificeras genom språkkurser och annan relevant utbildning för att lättare få jobb.
- Reglerna för hur välfärdssystemet byggs upp kan ändras.

Ser man på invandringen i ett längre perspektiv, från 1960 - 2010, är det tydligt att inte ens i de länder som fört en mer restriktiv politik för vilka som får komma in i landet, som Danmark, har invandringen minskat. Tvärtom skjuter den fart under det senaste decenniet, även om takten faller tillbaka till den mer långsiktiga trenden efter finanskrisen 2008.

Total invandring till de nordiska länderna, 1960–2012.

Det finns ingen dansk statistik över invandringen innan 1980. Återinvandring av inrikes födda ingår i diagrammet. Källa: Nordisk fickfakta. Statistik om integration 2013.

Invandringen har emellertid ändrat karaktär. Fram till 2004 dominerade flyktingar och familjeåterföreningar. Efter att EU i två omgångar utvidgats har arbetsinvandrarna dominerat. Samma regler för en fri europeisk arbetsmarknad gäller också genom EES-avtalet för Norge och Island. I absoluta tal har Norge kommit upp i nästan samma nivå som i Sverige för antalet invandrare.

Vilka invandrare som kommer till vilket nordiskt land varierar kraftigt under 2000 - 2011:

Land	Största ursprungslandet	Näst största ursprungslandet	Tredje största ursprungslandet
Danmark	Polen 8 %	Tyskland 6 %	Norge 5 %
Finland	Ryssland 16 %	Estland 16 %	Sverige 5 %
Island	Polen 38 %	Litauen 6 %	Tyskland 5 %
Norge	Polen 15 %	Sverige 10 %	Litauen 5 %
Sverige	Irak 12 %	Polen 6 %	Danmark 6 %

Källa: Nordisk fickfakta. Statistik om integration 2013.

Polen dominerar som ursprungsland under det senaste decenniet. Men Island och Finland är ytterpunkterna. 38 procent av invandrarna som kom till Island under perioden kom från Polen. I Finland var polackerna inte ens bland de tio största invandringsgrupperna. Istället är det ryssarna och estländarna som dominerar där. Sverige hör till de länder i Europa som tagit emot flest flyktingar från Irak. Danmark har den mest jämnt fördelade invandringen - ingen grupp utgör mer än åtta procent.

Svårt att se effekt av åtstramningar

Det är svårt att se någon större effekt av politiska beslut i invandringsstatistiken. Yttre faktorer som krig i Mellanöstern och införandet av en fri arbetsmarknad i EU/EES-området har betytt mer. Trots att Sverige och Finland var de enda län-

derna utan övergångsregler efter att EU utvidgades med åtta tidigare östeuropeiska länder 2004, så valde flest polacker att resa till Norge, där högre löner och en bättre arbetsmarknad lockade.

Det är bosättningen av flyktingarna som skapat de flesta konflikterna i invandringspolitiken. Här skiljer sig också Danmark, Norge och Sverige mest åt.

- I Sverige har flyktingar rätt att själva skaffa bostad om de har möjlighet till det.
- Norges system liknar det svenska, men ett ekonomiskt bidrag till bosättning utgår endast när integrationsmyndigheten hjälpt till att genom avtal med en kommun förmedla bostad och introduktionsplats.
- I Danmark är ambitionen att styra bosättningen starkast. Som asylsökande bor flyktingarna regelmässigt på ett asylcenter. När uppehållstillstånd givits "bostadsplaceras" flyktingen av Utlänningsstyrelsen

Protester mot bosättningen av flyktingar började öka när antalet asylsökande stegrades i slutet av 80-talet. I Sverige hade myndigheterna planerat för tre större flyktingförläggningar, istället blev det 17.

I Sverige uppmanade Invandrarverket 1987 samtliga svenska kommuner att ta emot flyktingar, när en kraftig ökning av antalet asylsökande pressade kapaciteten. Målet var att varje kommun skulle ta tre flyktingar per tusen invånare. Det skedde inte utan protester. Folkomröstningen om flyktingmottagandet som anordnades i kommunen Sjöbo i Skåne samma år blev ett trendbrott som banade vägen för att det invandringskritiska Ny Demokrati bildades 1991. Partiet splittrades och försvann ur politiken. Istället trädde Sverigedemokraterna fram, som vid valet 2010 tog sig in i Riksdagen.

I Danmark bildades Danskt Folkeparti 1995 och det var under 2001-2011 en del av det parlamentariska underlaget för den borgerliga regeringen. Den danska integrationspolitiken lades under den perioden om. Det infördes begränsningar för släktrelaterad immigration och socialpolitiken för nyanlända stramades åt.

I Norge, som länge låg närmare den svenska integrationspolitiken, började på 2000-talet mer lägga sig på den danska linjen. Den utredning om välfärd och migration som lades fram av Grete Brochmann 2011 innebar ett markant skifte i den norska debatten. I utredningen gjordes beräkningar av invandringens effekter på lång sikt, där slutsatsen var att vissa invandrargrupper medför en stor belastning på statsfinanserna. Som det krasst uttrycks i utredningen:

- Den generösa och omfördelande välfärdsstaten, som ska inkludera alla legalt bosatta, gör det nödvändigt med ett ur-

val och avgränsning gentemot potentiella nya medlemmar utifrån.

Efter valet 2013 bildade Høyre och Fremskrittspartiet en gemensam regering, med parlamentarisk stöd av Venstre och Kristelig Folkeparti. Invandringsfrågorna var de svåraste i regeringsförhandlingarna, men de fyra partierna blev till sist eniga om en detaljerad politik.

Arbete är huvudstrategin

I samtliga nordiska länder är huvudstrategin för att öka integrationen att kvalificera invandrarna genom språk- och arbetsmarknadsutbildning så att de lättare får jobb. Detta har också visats genom att ansvaret flyttats. I Sverige fick till exempel Arbetsförmedlingen från och med 1 december 2010 ansvaret etableringsinsatserna för nyanlända och Arbetsmarknadsdepartementet fick från och med den 1 januari 2011 ansvaret för samordningen av integrationspolitiken.

Språk- och arbetsmarknadsutbildning erbjuds i första hand till flyktingar. Men hur vällyckad den är beror både på samsättningen i stort. Är arbetslösheten hög har invandrarna svårt att få jobb oavsett hur många kurser de tar.

Inte ens i Norge, med sitt sug efter arbetskraft, är resultaten särskilt imponerande. I Norge är det sedan 2004 både en rätt och plikt för nyanlända flyktingar att genomföra en tvåårig språk- och samhällskurs. Målet är att 65 procent av deltagarna skulle gå vidare till arbete eller utbildning. När den statistiska centralbyrån, SSB, summerade resultaten för dem som var färdiga med utbildningen 2010, visade det sig att bara 54 procent hade fått arbete eller fortsatt studera. Det är det sämsta resultatet sedan reformen genomfördes.

Strukturell rasism?

I Sverige diskuteras det mycket om de dåliga resultaten beror på invandrarna eller om de hindras av det som kallas för en strukturell rasism. I Danmark och Norge placeras ansvaret för integrationen mer direkt på invandrarna.

När politikerna varken lyckats styra eller begränsa invandringsströmmen och när språk- och arbetsmarknadsutbildningen inte är tillräckligt effektivt är det bara det fjärde verktyget kvar: Att justera reglerna för välfärdssystemet.

I Norge har vårdnadsbidraget, som ges till föräldrar som vill ta hand om sitt barn under det första levnadsåret i hemmet, och som är på 5 000 kronor i månaden använts som exempel på det som kallas social turism eller välfärdsexport. När stödet går till en polsk arbetsinvandrades familj i Polen, motsvarar beloppet en köpkraft som är många gånger högre än i Norge.

Motargumentet är att detta är rättigheter som upparbetats av arbetsinvandrarna på lik linje med norsk arbetskraft. Huvudregeln inom EES-området är också att sådana bidrag ska exporteras.

Om politikerna stramar åt för mycket riskerar de också att skapa en sorts gästarbetare som lever på andra villkor. Som Grete Brochman påpekade när hon lämnade över utredningen om migration och välfärd:

- Välfärdsmodellen är både en del av problemet och av lösningen när det gäller integreringen av invandrare. Trots att de statliga välfärdsinstrumenten kan verka passiviserande har de också bidragit till kvalificering, förberedelser för arbetslivet och livskvalitet för nyanlända familjer.

Solveig Horne, minister med blå-blått blikk på norsk integrasjon

- Nå sitter jeg i regjering, sier Fremskrittspartiets barne-, likestillings og inkluderingsminister Solveig Horne. Nå er det samarbeidsavtalen med regjeringspartiet Høyre og samarbeidspartiene Venstre og Kristelig folkeparti som gjelder. Det er mye god FrP-politikk i den avtalen, sier statsråden. Hun har «ingen kommentar» til partifeller som savner FrP-politikk.

PORTRETT

11.02.2014

TEKST BERIT KVAM, FOTO: ILJA C. HENDEL

Kritikken var ganske krass fra visse partifeller da det ble kjent at statsråd Solveig Horne delte ut Mangfoldprisen 2013 til Forsvaret. FrP er imot bruk av hijab i Forsvaret, mens Forsvaret tillater det. Hvordan opplevde du selv det?

- Det har jeg ingen kommentar til.

Er det da ikke sånn at FrP er imot bruk av hijab i Forsvaret, slik Forsvaret har åpnet for i sin integreringspolitikk?

- Jeg sitter i regjering, bestående av FrP og Høyre, og en av mine oppgaver i denne regjeringen er å dele ut noen priser og min oppgave var også å dele ut Mangfoldprisen til Forsvaret. Forsvaret har gjort mye godt arbeid i form av rekruttering av minoritetsungdom som vi også trenger i Det norske forsvaret. Utover det har jeg ingen flere kommentarer.

Har du skiftet oppfatning?

- Både Høyre og FrP er veldig klare på at vi ikke ønsker religiøse symboler og plagg i Forsvaret eller inn i offentlige tjenester.

Arbeidsliv i Norden har fått en halvtime til disposisjon med FrP statsråden godt og vel hundre dager etter tiltredelsen.

- Det har vært fullt trykk fra første dag, har det ikke, sier ministeren henvendt til kommunikasjonsrådgiveren.

Hun har vært i vinden fra starten. Samme måned som statsråden tiltrådte viser avisarkivet Retriever et hopp fra 35 treff på navnet Solveig Horne i avisenes artikler til 400 treff. På et tidspunkt gikk det så sterkt på grunn av tidligere utsagn på sosiale medier at statsminister Erna Solberg måtte gå ut og forsikre om at statsråden hadde hennes fulle tillit. Siden hun gikk på som minister er det 1200 treff i avisarkivet. I samme periode ga et søk på partilederen og finansminister Siv Jensen 9000 treff på Retriever.

- Men det har vært kjekt også. Det skal jo være fullt kjørt når man er politiker på dette planet, sier hun henvendt til oss.

Solveig Horne er barne-, likestillings- og inkluderingsminister i den blå-blå regjeringen utgått fra Høyre og Fremskrittspartiet der Erna Solberg fra Høyre er statsminister. Høyre har statsministeren og ti statsrådposter, mens Solveig Horne er en av sju statsråder fra FrP.

- Jeg skal ha fokus på barnevern og familiepolitikk, og forholdet til integrering og bosetting av flyktninger, sier statsråden, og selvfølgelig skal hun også påse at alle de andre områdene hun har ansvaret for blir godt ivaretatt; som forbrukersaker, utarbeidelsen av en universell diskriminerings- og likestillingslov, universell utforming og inkludering av funksjonshemmede, for å nevne noen.

Flyktninger med opphold skal bosettes raskere

Så å si fra første stund har oppmerksomheten i stor grad handlet om bosetting av flyktninger. Flyktninger som er blitt sittende i statlige mottak lenge etter at de har fått søknaden sin om opphold godkjent, fordi det ikke har vært kommuner som har vært villige til å ta imot dem.

Ett av de første grepene den blå-blå regjeringen gjorde var å sende ut brev til alle kommuner der de ba om at de skulle ta imot flyktninger, og det aller første hun gjorde var å ringe rundt til ordførere fra Fremskrittspartiet for å fortelle at dette var en utfordring de hadde arvet fra forgjengerne.

Hva var responsen?

- De så at vi sammen har en utfordring som vi må se hvordan vi skal løse. Nå sitter det over 5400 personer i mottak som har fått opphold, og som venter på å bli bosatt i en kommune. Det er et veldig stort tall, sier Solveig Horne.

Hun satser på å få til et godt samarbeid med kommunene. Et forslag fra en kronikør i Aftenposten om at staten burde ta over hele ansvaret er hun ikke innstilt på:

- Det er i kommunene folk bor og det er de vi må lytte til. Jeg ønsker å spille på lag med kommunene og lytte til hvilke utfordringer kommunene har.

Asyl- og innvandringspolitikken skal strammes

Statsråden er også opptatt av å se asyl- og innvandringspolitikken og integreringspolitikken i sammenheng, og her må noe gjøres, mener hun.

- Denne regjeringen har sagt helt klart i avtalen med Kristelig Folkeparti og Venstre at vi skal en restriktiv og god innvandrings- og integreringspolitikk. Justisministeren, har en viktig oppgave med å stramme inn asyl- og innvandringspolitikken, få fortgang i behandlingen av søknader om asyl og familiegjenforening, og raskt få uttransportert dem som har ulovlig opphold.

Et utvalg bestående av statssekretærer fra Justisdepartementet, Kommunaldepartementet, Finansdepartementet og Barne-, likestilling og inkluderingsdepartementet skal se på hele kjeden i feltet i sammenheng. Målet er at det med en strammere innvandringspolitikk skal kunne frigjøres ressurser som kan flyttes fra asylmottak til bosetting.

- Utlendingsdirektoratet, sier at de trenger å bygge flere mottak fordi det kommer flere asylsøkere til landet, samtidig som det sitter folk i mottak i dag som har fått lovlig opphold. Mitt ønske er å få vridt denne støtten. I stedet for å støtte flere mottak for asylsøkere burde en større del av disse pengene bli brukt til kommunene, slik at de kan få dekket en større del av sine kostnader til integrering. Da kan vi få bosatt folk raskere og UDI kunne fått ledig kapasitet i de mottakene vi allerede har.

Er det mulig å ha en oversikt over hvor mange asylsøkere som kan komme til landet? For eksempel et stort behov for å ta imot flere syrere.

- Ja, i den avtalen regjeringen har gjort med Kristelig folkeparti og Venstre sier vi at vi skal ta imot 1000 flyktninger fra Syria, og det står vi fast på. Hvis vi skal endre noe på det, må justisministeren håndtere dette ut fra avtalen med de andre partiene.

Hvordan tenker du deg at mer av pengene som går til UDI i dag skal gå til integrering?

- Nå har vi startet med å øke integreringstilskuddet, vi har forenklet integreringsordningen, vi har sendt brev til alle landets kommuner og bedt dem om å bosette og vi har satt ned et statssekretærutvalg som skal se på hele den utfordringen som vi har med integreringsfeltet. Jeg har også reist rundt og besøkt mange kommuner for å lytte til hvilke utfordringer de har.

Når du har lyttet, hva har du hørt?

- Det at kommunene er veldig positive til å bosette flyktninger, men at de ser at de har utfordringer i forhold til å finne bolig, på grunn av et press i boligmarkedet. Samtidig som de også ser at de har større utgifter enn inntekter på å ta imot flyktninger, så det er viktig å få til en god språkopplæring så du får folk raskere ut i arbeid.

«Få de i arbeid»

Statistisk Sentralbyrå sin monitor for introduksjonsordningen viser at kun 54 prosent av dem som var i introduksjonsprogrammet i 2010 var i jobb eller utdanning i 2011. Hva syns du om det?

- Det er veldig alvorlig. Skal vi lykkes med integrering må folk få utdanning, de må få språkopplæring og vi må få de ut i arbeid. Så det er klart at når det viser seg at så mange etter to i introduksjonsordningen ikke har klart å komme seg i utdanning eller arbeid må vi se om introduksjonsprogrammet er godt nok, om det fungerer fleksibelt nok og ivaretar hver enkelt som skal gjennom programmet. For personene er jo forskjellige, noen er analfabeter og har null utdanning, andre har høyere utdanning og har hatt skolegang, og da må vi ha en mer individuell opplæring. Jeg ønsker ikke å si at vi skal utvide introduksjonsprogrammet, men vi må ha gode nok program sånn at vi klarer å få de ut i utdanning og arbeid.

På rundreisen til kommunene har Solveig Horne fått flere impulser hun vil se nærmere på.

- I går var jeg i Ålesund. De har vært flinke og tatt imot mindreårige asylsøkere som de nå får gjennom grunnskolen. De har opprettet et ellefte klassetrinn, et ekstra år etter grunnskolen, for å forberede dem mer på videregående skole. Nå har også Utdanningsdirektoratet og NAV, arbeids- og velferdsdirektoratet, fått i oppgave å finne frem til bedre løsninger for å få til en bedre overgang fra grunnskole til videregående skole.

Et prosjekt i en annen kommune prøver å få flyktninger i arbeid først og gi språkopplæring på arbeidsplassen og ha mer opplæring på kveldstid sammen med arbeidslivet.

- Dette er et pilotprosjekt som vi vil se mer på. Jeg tror vi må se på om norskopplæringen som tilbys i kommunene er god nok. Flyktningene er også forskjellige, noen er analfabeter, andre har utdanning med seg i bagasjen. Regjeringen har også sagt at vi skal se på om det skal bli lettere å få godkjent den utdanning som mange har med deg fra hjemlandet.

Et spørsmål om holdninger

Det er vel også et spørsmål om holdninger. Nylig var en av partifellene dine ute og sa at Innvandrerungdom blir snarere sinte enn andre ungdommer. Fremmer dette integrering?

- Altså, FrP har alltid vært for en streng innvandringspolitikk. De som har fått opphold, de skal vi integrere, og stille krav til om at de skal få seg en utdanning og et arbeid. Det står det helt klart i vårt partiprogram at de skal integreres og da må kommunene også få dekket de kostnadene de har med å få integrert de flyktningene som har fått opphold. Så har vi vært helt klare på at de som har fått avslag, de må transporteres ut og ikke minst så må Utlendingsdirektoratet, UDI, få en raskere saksbehandling slik at de som har søkt opphold får en rask avklaring på om de får ja eller nei.

Regjeringen har også gått inn for å utvide kontantstøtten. Står ikke det å betale foreldre, kvinner, for å være hjemme lenger i motsetning til god integrering?

- Nei overhodet ikke. Det må gå an å ha to tanker i hodet samtidig. Kontantstøtten er et virkemiddel for å gi familiene en valgfrihet og en fleksibilitet i en småbarnsfase. Det er for de aller minste barna.

Du foreslo da du satt på Stortinget at kontantstøtten skulle være knyttet til statsborgerskap. Har du gått bort fra dette?

- Denne regjeringen har helt klart formulert, og det har vi KrF og Venstre med oss på, at vi må se på om vi skal gjøre kontantstøtten lokal. Det betyr at det skal være en statlig finansiert støtte som kommunene administrerer.

- Men jeg er statsråd på det samarbeidsgrunnlaget som vi har, og skal drive politikken på bakgrunn av avtalene vi har gjort med de andre partiene.

Nordisk samarbeid

Du har vært varamedlem til Nordisk Råd i flere perioder, og er nå med i ministersamarbeidet i Norden. Hvordan går det?

- Jeg tror det er viktig for politikere å ta lærdom av andre, og at de kan ta lærdom av oss. Vi trenger ikke akkurat reise så langt for å få gode ideer, for de nordiske landene er veldig like. Jeg har allerede i løpet av de første tre månedene hatt møte både med de nordiske likestillingsministrene og med integreringsministrene, der vi har utvekslet erfaringer.

Hvem har du bitt mest inspirert av?

- Jeg synes de har kommet langt på ulike områder. Sverige og Danmark er kanskje dem vi har mest å lære av.

Det har også vært interessant å ha kontakt med den svenske integreringsministeren, Erik Ullenhag, og jeg kommer helt sikkert til å holde kontakten med han.

Et ønsket ettermæle

Når du skal avslutte arbeidet ditt her, hva ønsker du skal sitte igjen etter din statsrådstid?

- Jeg ønsker det at familiene skal ha fått større fleksibilitet og at det er større fokus på familien, at barnevernsbarna har

fått en bedre hverdag enn de har i dag, og ikke minst at vi har klart å få bosatt de som har fått lovlig opphold.

Udspil klar til ny dansk beskæftigelsespolitik

Der sker store ændringer af indsatsen over for arbejdsløse i a-kasse, hvis regeringen følger det såkaldte Carsten Koch-udvalgs anbefalinger, som nu ligger klar. En ny beskæftigelsespolitik ventes på plads før sommerferien.

NYHET

10.02.2014

TEKST: MARIE PREISLER

Stop for en række af jobcentres hårdt kritiserede aktiveringstilbud til arbejdsløse, og a-kasserne skal mere på banen. Det er blandt anbefalingerne fra det udvalg under ledelse af tidligere skatteminister Carsten Koch, som den danske regering har bedt støbe kuglerne til en reform af beskæftigelsessystemet for arbejdsløse, der har tegnet en arbejdsløshedsforsikring.

Efter et års arbejde er de længe ventede anbefalinger nu færdige og sendt i høring til arbejdsmarkedets parter, før de i februar 2014 afleveres til regeringen. Først da bliver indholdet officielt offentliggjort, men det er allerede lækket til pressen og opridses en beskæftigelsespolitik med en række nye elementer.

Større rolle til a-kasser

Et af de mest kontroversielle forslag fra udvalget er, at arbejdsløse, der har gode muligheder for at komme hurtigt i job, selv skal vælge, om de vil have jobsøgningsstøtte fra a-kassen eller fra jobcentret i de første seks måneders ledighed. Dermed blander Carsten Koch sig i en mangeårig tvist mellem kommunernes jobcentre og a-kasserne om, hvem der skal have ansvaret for arbejdet med de ledige.

Som reglerne er i dag skal en arbejdsløs på dagpenge møde op til samtaler og møder hos både jobcenteret i hjemkommune og i sin a-kasse. Det er uhensigtsmæssigt, mener a-kasserne, der længe har presset på for at overtage hele kontakten til den arbejdsløse det første halve år.

Så langt vil Carsten Koch ikke gå, og kommunernes jobcentre og arbejdsgiverne i Dansk Arbejdsgiverforening (DA) er også meget imod at styrke a-kassernes rolle. De har ikke tiltro til at a-kasserne vil være bedre end jobcentrene til at skaffe jobs.

Opgør med meningsløs aktivering

Hvis politikerne vælger at følge Carsten Kochs anbefalinger, er det også slut med at tvinge ledige til at deltage i vejledning og opkvalificeringskurser. I stedet bliver der tale om tilbud, der aftales indbyrdes mellem den ledige og jobcentret. Det

forslag kommer efter massiv kritik af jobcentrene for at tvinge ledige til at deltage i særlige kurser og opkvalificeringsforløb, der har været både spild af penge og af den lediges tid.

Carsten Koch-udvalget understreger dog i sine anbefalinger, at ledige også fremover skal stå til rådighed for arbejdsmarkedet. Og at der skal fokus på at håndhæve pligten til at stå til rådighed for arbejdsmarkedet for at kunne modtage arbejdsløshedsunderstøttelse (dagpenge).

Udvalget vil også give jobcentrene en langt mere proaktiv rolle i forhold til virksomhederne og skal tilbyde systematisk hjælp til rekruttering af arbejdskraft, uddannelse, opkvalificering og fastholdelse af medarbejdere ved eksempelvis læn- gerevarende sygdomsbehandling.

Uddannelse til lavere dagpenge

Opsigtsvækkende er også udvalgets forslag om, at give arbejdsløse over 30 år mulighed for at tage sig en erhvervsuddannelse, mod at få en lavere dagpengesats. Derved kommer den arbejdsløse selv til at betale en del af regningen for at komme tilbage på arbejdsmarkedet. Hvor meget satsen skal sættes ned, undlader udvalget at byde på, men det skal være mulighed for at tage et lån, så den arbejdsløse kommer op på dagpengeniveau.

Samtidig foreslår Koch, at systemet i fremtiden henvender sig mere til de arbejdsløse, som har behov. Det bør derfor ikke være en ret for alle arbejdsløse at få seks ugers selvvalgt uddannelse, sådan som det er tilfældet i dag, mener udvalget. Arbejdsløse som uden det store besvær kan få job, bør miste retten til uddannelse.

Udvalget anbefaler også at fremrykke aktiveringen af arbejdsløse over 30 år. I dag skal de først i aktivering efter ni måneder ledighed, men aktivering bør fremover ske efter et halvt år, eksempelvis i form af virksomhedspraktik.

Udvalget har også set på, hvilke aktiveringsinstrumenter, der virker. Og det gør de alle sammen - undtagen offentlig løn-

tilskud. Det har udvalget ikke fundet nogen positiv aktiveringseffekt ved. Løntilskud kan derimod have betydning som en social foranstaltning.

I ring med slukket lys

At der er brug for en reform at beskæftigelsespolitikken erkendte regeringen sidste år efter års hård kritik af de kommunale jobcentres indsats for at få arbejdsløse i arbejde. Beskæftigelsesminister Mette Frederiksen (S) fastslog, at der er brug for en ny start for indsatsen for de arbejdsløse, som hvert år koster den danske stat seks milliarder kroner.

- Indsatsen har alt for længe har kørt i ring med det lange lys slukket. Det har ført til kontrol og meningsløs aktivering frem for reel opkvalificering og varig beskæftigelse. Vi er forpligtet til nytænkning, sagde Mette Frederiksen, da hun satte Carsten Koch-udvalget i gang.

Regeringen vil først kommentere Carsten Koch-udvalgets anbefalinger, når de offentliggøres officielt senere i februar, og dernæst forfatter regeringen sit eget udspil til reform. Målet er at samle opbakning fra et bredt flertal af Folketingets partier og arbejdsmarkedets parter, og at få reformen vedtaget i Folketinget før sommerferien.

Dödsfallen i jobbet minskar

Dödsfallen på de nordiska arbetsplatserna fortsätter att minska. Det visar preliminära siffror över fjolåret från Finland, Sverige och Danmark som AIN sammanställt. Däremot registrerades fler dödsolyckor i Norge och det är en trend som hållit i sig de tre senaste åren.

NYHET

09.02.2014

CARL-GUSTAV LINDÉN

”Det ser inte ut som om vi kan tala om en nedgång eller en stabilisering i antalet arbetsskadefall i norskt arbetsliv längre”, säger direktör Ingrid Finboe Svendsen i Arbeidstilsynet i ett pressmeddelande.

De preliminära siffror som AIN presenterar skall korrigeras ännu och de är inte helt jämförbara, men de visar riktningen. Enligt norska Arbeidstilsynets statistik omkom 48 personer i landbaserat förvärvsarbete under 2013 mot 37 året innan. Motsvarande antal dödsfall i Sverige var bara 33 mot 45 under 2012 och 57 år 2011. I Danmark var antalet dödsfall 36 i fjol jämfört med 40 personer 2012 och lika många 2011.

Den finländska statistiken blir inte klar förrän i mars-april, men det preliminära talet är 19 dödsfall. Arbetssäkerhetschef Janne Syvä-Aho i Olycksfallsförsäkringsanstalternas förbund antar ändå att den slutliga siffran snarare ligger närmare 25-30 dödsfall. Motsvarande siffra för 2012 var 28 dödsfall medan 26 personer dog 2011. I dessa tal räknas alltså inte arbetsresor med.

Skillnader i antalet dödsolyckor beror enligt Syvä-Aho framför allt på olika näringsstruktur. I Finland är till exempel industri, bygg och transporter de tre farligaste branscherna. Där ingår inte primärnäringarna, i motsats till de norska siffrorna. Antalet olycksfall tenderar också att följa den ekonomiska konjunkturen.

”Under en ekonomisk depression tillverkar man mindre, bygger mindre och transporterar mindre.”

Långsamt har Finland lyckats få ner dödstalen. År 1963 var antalet 425 och tio år senare 321. De senaste åren har nivån legat på 40-50 dödsfall och ytterligare 200-210 dödsfall som orsakats av yrkessjukdomar. Det finns också andra orsaker än säkerhetskampanjer som förbättrar läget.

”Det kan ju också hända att förstahjälpen har utvecklats så att folk inte dör på samma sätt som för tio år sedan. Siffrorna är svåra att tolka”, säger Syvä-Aho.

Det är snart dags för den internationella arbetsmiljödagen som varje år infaller den 28:e april. Kampanjen startades 2003 av Internationella arbetsorganisationen (ILO) som är FN:s fackorgan för sysselsättnings- och arbetslivsfrågor. ILO beräknar att mer än 2,3 miljoner människor dör av jobbet varje år. Av dessa dödsfall är 321 000 rena olyckor, medan det stora flertalet beror på olika typer av arbetsrelaterade sjukdomar som cancer, hjärt- och kärlsjukdomar eller sjukdomar i andningsorganen.

En kunskapsöversikt från svenska Arbetsmiljöverket publicerad 2010 visar ändå att beräkningar av detta slag innehåller ”betydande grad av osäkerhet”. Bara i några få fall går det att med säkerhet slå fast att en sjukdom är arbetsrelaterad. Forskarna drar ändå slutsatsen att åtminstone 1000 dödsfall varje år i Sverige beror på arbetet vilket är mångfalt mer än rena olycksfall i arbetet.

Skærpet dansk fokus på arbejdsmiljø

Byggeriet i Danmark gør fælles front mod arbejdsulykker. Initiativet er et af flere tiltag for bedre fysisk arbejdsmiljø fra regeringen.

NYHET

03.02.2014

TEKST: MARIE PREISLER

Ansatte i bygge- og anlægssektoren har næsten dobbelt så stor risiko for at komme ud for en alvorlig arbejdsulykke som andre ansatte, og mens frekvensen af arbejdsulykker falder i andre brancher, stiger antallet af ulykker i byggeriet. Branchen og regeringen har derfor netop lanceret en fælles kampagne for at knække den dystre kurve.

13 procent af alle alvorlige arbejdsulykker og hver femte dødsulykke sker i byggeriet, selvom kun seks procent af de beskæftigede er ansat i branchen. Og antallet af ulykker per beskæftiget er steget med seks procent på fire år, mens antallet af alvorlige ulykker per beskæftiget er steget med 45 procent.

Mange fald fra tage

En handleplan med 50 konkrete initiativer skal nu forbedre sikkerheden, især ved at forbedre planlægningen fra bygherrens og entreprenørens side og ved at styrke sikkerheden i selve udførelsen af arbejdet. De fleste alvorlige arbejdsulykker skyldes fald, eksempelvis når en murer falder ned under reparation af et tag. Næsten hver fjerde ulykke er af den type. Fald er også årsag til en stor andel af dødsulykkerne i branchen.

- Vi kan kun sikre færre ulykker inden for byggeriet, hvis alle tager ansvar, og vi løfter i flok. Jeg forventer, at parterne bag handleplanen nu lægger alle kræfter i, så vi for alvor kan få knækket ulykkeskurven, sagde beskæftigelsesminister Mette Frederiksen (S) i en pressemeddelelse, da handleplanen blev lanceret.

Planen indebærer blandt andet et initiativ rettet mod lærlinge, da mange lærlinge erfaringsmæssigt kommer til skade som følge af usikre arbejdsmetoder, og der iværksættes forskellige informations- og vejledningstiltag, herunder informationsmøder rettet mod små virksomheder om arbejdsulykker og forebyggelse heraf, da de små virksomheder fylder meget i ulykkesstatistikkerne.

Udlændinge rammes mest

Initiativet udspringer af finanslovsaftalen for 2013 mellem regeringen og Enhedslisten, og siden har beskæftigelsesministeren udtalt, at hun vil have arbejdsmiljøet højere op på den politiske dagsorden, og at hun er optaget af den del af social dumping, der handler om sikkerhed og arbejdsmiljø, hvor der tidligere har været mest fokus på dumping af lønninger.

Mette Frederiksen udtalte sidste år til LO-fagbevægelsens nyhedsbrev A4:

”Det er en stigende bekymring for mig, hvis vi – ligesom vi har set inden for lønninger – får en nedadgående spiral, hvor der er udlændinge, som presser både arbejdstempo og overtræder reglerne for arbejdsmiljø og sikkerhed. Dermed bliver der lagt et pres på danske lønmodtagere for at gå på kompromis med sikkerheden. Det kan eksempelvis være på en byggeplads, hvor håndværkere så holder op med at spænde sig fast med sikkerhedsliner.”

Handleplanen slår fat, at udenlandsk arbejdskraft i særlig grad rammes af arbejdsulykker i byggeriet.

Regeringen har også styrket Arbejdstilsynets kontrolindsats, og det har ført til flere kontrolbesøg i blandt andet bygge- og anlægsvirksomheder. I 2012 fandt Arbejdstilsynet for hver 100 kontrolbesøg i bygge- og anlægsbranchen 78 lovovertrædelser, der indebar en ulykkesrisiko. I 2013 steg antallet til 94.

Vigtig rolle for offentlige bygherrer

I arbejdet med at udvikle handleplanen er der gennemført en kortlægning af omfanget og typen af ulykker i bygge- og anlægsbranchen og en afdækning af den seneste viden fra forskningen på området. Den viser, at ulykker bedst forebygges ved en indsats, der både fokuserer på den enkelte situation og på rammerne for situationen. Forskningen dokumenterer, at det har en varig og betydelig effekt at satse på både strukturelle sikkerhedstiltag - fokus på rammerne for arbejdets udførsel - og af integrerede sikkerhedstiltag, hvor

der sættes en række forskellige aktiviteter i gang på en virksomhed, fx en kombination af kampagner og konkrete tiltag.

Handlingsplanen pointerer også, at der er stort potentiale for at forebygge ulykker hos offentlige bygherrer, staten og kommunerne, da de står bag store dele af byggeaktiviteten og kan overføre positive erfaringer med forebyggelse af ulykker fra byggeri til byggeri.

Direkte fra Nuuk: På tålt ophold

Grønland er kontrasternes land. Det gælder ikke mindst på arbejdsmarkedet. Her har landet igennem generationer oplevet, at udlændinge, både fra Danmark samt fra andre lande, gæstede verdens største ø.

KOMMENTAR

02.02.2014

TEKST: MADS DOLLERUP-SCHEIBEL

I 1960'erne kom byggeboomet, hvor mange danske håndværkere drog nordpå, lige som skolelærere, sundhedsansatte og mange andre faggrupper også har været et fast bidrag for at holde samfundets funktioner i gang.

»Tilkaldt arbejdskraft« lyder den officielle betegnelse for de flere tusinde udenlandske ansatte.

Men selvom ordene antyder, at udlændingene udfører et arbejde, som ellers ikke vil blive gjort, er personerne langt fra altid velkomne.

Ved valget i marts 2013 kom det nationalistiske protestparti Partii Inuit ind i det grønlandske Landsting med to mandater - på netop en dagsorden om, at de tilkaldte fyldte for meget i det daglige samfundsliv.

Men trods skåltalerne og den politiske korrekthed om, at Grønland kan selv, er realiteten en ganske anden - og vil være det i mange år fremover.

Dels gennemfører alt for få en uddannelse efter folkeskolen - ikke mindst fordi op imod to tredjedele af eleverne forlader grundskolen uden at have den fornødne faglige ballast til at komme videre med en ungdomsuddannelse.

Dels er frafaldet meget stort. Mange dropper ud af gymnaset, erhvervsuddannelserne og de videregående uddannelser. Og det gør det nærmest til en selvopfyldende profeti, at der stadig vil være brug for de tilkaldte.

Men det er vel ikke så slemt, når bare Grønland kan få alle de andre jobfunktioner besat, vil nogen sikkert tænke.

Men selv når det gælder jobs som pizzakokke, stuepiger, butiksansatte og rengøringsassistenter har arbejdsgiverne ofte yderst svært ved at skaffe stabil og lokal arbejdskraft.

Den seneste opgørelse fra Grønlands Statistik viser, at der er 282 borgere fra Thailand og Filippinerne i Grønland. Set i forhold til det samlede antal udlændinge på i runde tal

6.000 er dette tal lavt. Men når erfaringerne omvendt viser, at de borgere besætter jobs, som mange grønlandere kunne have besat, er der tegn på et strukturelt problem på arbejdsmarkedet.

Og så er Grønland endda endnu ikke kommet i gang med de store mineprojekter m.m., der vil kræve flere tusinde tilkaldte ansatte i anlægsfasen.

Når de projekter begynder, opstår der nye udfordringer i forhold til at få grønlandere i job.